

The background of the cover is a complex, abstract graphic design. It features a central, dark, swirling shape that resembles a stylized letter 'S' or a calligraphic flourish. This central shape is surrounded by lighter, more fluid, and organic-looking lines that seem to flow and swirl around it. The overall effect is dynamic and artistic, with a high-contrast black and white palette.

ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ

ВИЩОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ВИПУСК 9

ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Костюшко В. І., аспірант

Постановка проблеми. Інтеграція України у світовий простір активізувала зростання інтересу іноземних громадян до здобуття освіти в українських вишах. Відтак навчання української мови як іноземної стало актуальним, практично необхідним і одним із найважливіших питань сучасної української лінгводидактики.

Побудова системи мовної освіти вимагає розроблення принципів її. Це стосується не лише української мови як рідної, але і як іноземної.

Аналіз досліджень і публікацій. Студіювання засадничих лінгводидактичних питань щодо формування українськомовної комунікативної компетентності іноземців під час навчання у закладах вищої освіти свідчить про активізацію інтересу дослідників до цієї проблеми, зокрема увагу приділено методам вивчення української мови як іноземної [7, 3], реалізації крос-культурного підходу до навчання української мови іноземних студентів) [2, 5]тощо. Однак визначення принципів навчання української мови як іноземної і досі залишається лакуною для наукових пошуків.

Мета розвідки – схарактеризувати принципи навчання української мови як іноземної.

Виклад основного матеріалу. Навчання різних категорій іноземців української мови регулюють загальнодидактичними та лінгводидактичними принципами, які забезпечують формування гармонійної вторинної мовної особистості. Вони слугують орієнтиром для визначення змісту, засобів, форм, методів організації навчання.

Принципи навчання, що є результатом переосмислення існуючої філософії, загальної педагогіки, психології, а тому є обов'язковими в навчанні всіх предметів, називають загальнодидактичними (дидактичними). Вони відтворюють закономірності навчального процесу в цілому, регулюють діяльність педагога і студента.

Як зазначають Н. Ушакова і О. Тростинська, мовна підготовка іноземних громадян ґрунтується на загальнодидактичних принципах гуманізму, єдності навчання, особистісного розвитку й виховання, науковості, системності та послідовності, усвідомленості й доступності, наступності й перспективності, зв'язку теорії з практикою, диференціації та індивідуалізації, міжкультурного діалогу, застосування різних форм навчальної діяльності, реалізації міжпредметних зв'язків [8].

Серед загальнодидактичних принципів українськомовної підготовки студентів-іноземців З. Бакум виділяє принцип свідомості, реалізація якого є необхідною умовою оволодіння комунікативними вміннями [1]. Свідомість за таких обставин передбачає активізацію аналітичних здібностей, вміння систематизувати, узагальнювати мовні факти, вибудовувати аналогії. Мінімум теоретичних відомостей про мову, що вивчається, дозволяє іноземному студенту отримати уявлення про систему її і на цьому ґрунті сформувати мовленнєві навички. Учена стверджує, що опора на свідомість особливо важлива у процесі засвоєння мов із розвинутою морфологічною системою, до яких належить і українська. Тому навіть на початковому етапі необхідний хоча б мінімум теорії, інакше процес навчання перетвориться на механічне зазубрювання кількох стандартних діалогів, якими не можна буде послуговуватися навіть у незначно зміненій ситуації.

Обов'язковою вимогою реалізації завдань мовної освіти іноземців є дотримання лінгводидактичних принципів, серед яких, на думку Л. Казанцевої, можна виокремити загальнометодичні, часткові методичні та спеціальні (специфічні) [4].

Загальнометодичні принципи спираються на закономірності мовленнєвого розвитку особистості й відтворюють залежність результату засвоєння мовлення від розвивального потенціалу мовленнєвого середовища. М. Пентилюк, Т. Окуневич стверджують, що до загальнометодичних принципів навчання української мови слід віднести взаємозалежність мови і мислення, екстралінгвістичний, функційний, нормативно-стилістичний, історичний принципи, а також принципи міжпредметного та

внутріпідметного зв'язку, зв'язку навчання двох (кількох) мов та взаємозалежності усного і писемного мовлення [6].

До загальнометодичних принципів навчання іноземних студентів української мови Н. Ушакова і О. Тростинська зараховують принцип комунікативності, врахування комунікативних потреб, взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності, етапності та концентричності в поданні мовного матеріалу, його комплексної та ситуативно-тематичної організації, функційності відбору мовного матеріалу, опори на текст як основну одиницю навчання, контрастивного підходу з урахуванням рідної мови [8].

На нашу думку, до загальнометодичних принципів навчання мови слід віднести взаємозв'язок вивчення мови й розвиток мислення; взаємозумовленість засвоєння граматичної будови й лексичного складу мови; принцип уваги до матерії мови; розуміння мовних значень; вивчення мови у структурній цілісності; вивчення мовних явищ у єдності форми та змісту; розвиток мовного чуття; випереджувальний розвиток усного мовлення; залежність темпів збагачення мови від ступеня досконалості структури мовленнєвих навичок.

Навчання інокомунікантів української мови належить до специфічної галузі лінгводидактики, тому побудова освітнього процесу вимагає опори на часткові методичні принципи, що регулюють мовленнєву діяльність студентів-іноземців в умовах паралельного існування рідної мови та засвоєння іноземної (української) мови.

Методисти, які досліджували процеси навчання іноземних мов (Б. Беляєв, І. Бім, Е. Верхоградська, В. Костомаров, Є. Краєвський, Є. Пассов, О. Шукін та ін.), серед усієї різноманітності трактувань принципів сходяться у визначенні таких із них, як принцип врахування рідної мови, комунікативної спрямованості навчального процесу; усного випередження; комплексності навчання, функційно-ситуативного підходу до формування мовленнєвих умінь.

Водночас за доцільне вважаємо виокремити серед часткових принципів навчання української мови як іноземної принцип мінімізації. Виділення його є виправданим з огляду на комунікативну спрямованість змісту мовної освіти. Під мінімізацією розуміємо кількісне обмеження мовного матеріалу,

необхідного інокомунікантам для реального спілкування, що пояснює існування в методиці навчання іноземних мов поняття «мовного мінімуму» (фонетичного, лексичного, граматичного тощо; рецептивного і продуктивного).

Методика навчання української мови як іноземної передбачає створення лексичного мінімуму (активного і пасивного), звуження сфер і ситуацій спілкування, тематики та предметного змісту мовлення інокомунікантів. Крім того, мінімізація розповсюджується і на процесуально-діяльнісний аспект змісту навчання, що виявляється в асиметрії розвитку вмінь іншомовного монологічного і діалогічного мовлення на користь останнього.

Отже, до часткових принципів навчання української мови як іноземної зараховуємо такі: опора на рідну мову; комунікативна спрямованість навчання; усне випередження; комплексність; функційність; ситуативність; забезпечення максимальної мовленнєвої активності інокомунікантів; забезпечення мовленнєвого середовища; принцип мінімізації.

Висновки. Успішність побудови системи українськомовної освіти іноземців залежить від розроблення принципів її. Навчання різних категорій іноземців мови регулюють загальнодидактичними та лінгводидактичними принципами, які забезпечують формування гармонійної вторинної мовної особистості. Крім того, навчання інокомунікантів української мови належить до специфічної галузі лінгводидактики, тому побудова освітнього процесу вимагає опори на часткові методичні принципи, що регулюють мовленнєву діяльність студентів-іноземців в умовах паралельного існування рідної мови та засвоєння іноземної (української) мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бакум З. П. Українська мова як іноземна : лінгводидактичні проблеми [Текст] / Зінаїда Павлівна Бакум // Філологічні студії : Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету : зб. наук. пр. / Відп. ред. Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2010. – Вип. 5. – С. 226–232.
2. Дідук-Ступ'як Г. І. Формування крос-культурної компетентності студентів-іноземців у процесі вивчення української мови [Текст] / Галина Іванівна Дідук-Ступ'як // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. – 2015. – № 3. – С. 87–92.
3. Зозуля І. Основні сучасні методи викладання української мови як іноземної (досвід викладачів кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету) [Текст] / Ірина Зозуля, Олеся Присяжна, Людмила Солодар // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – 2014. – Вип. 9. – С. 22–27.

4. Казанцева Л. І. Лінгводидактичні засади навчання дошкільників української мови як державної у світлі сучасних наукових парадигм / Л. І. Казанцева // Освіта та педагогічна наука. – 2014. – № 1. – С. 23-31.
5. Пальчикова О. О. Реалізація крос-культурного підходу до навчання української мови іноземних студентів [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання (українська мова)» / Пальчикова Олександра Олександрівна. – Кривий Ріг, 2016. – 22 с.
6. Пентилюк М. І. Методика навчання української мови в середніх навчальних закладах у таблицях і схемах [Текст] : навч. посіб. / Марія Іванівна Пентилюк, Тетяна Григорівна Окуневич. – К. : Ленвіт, 2010. – 136 с.
7. Сокіл Б. Методи вивчення української мови як іноземної та їх характеристика [Текст] / Богдан Сокіл // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – 2007. – Вип. 2. – С. 14–18.
8. Вивчення української мови студентами-іноземцями: концептуальні засади [Текст] / Наталя Ушакова, Оксана Тростинська // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – 2014. – Випуск 9. – С. 12–21.

Костошко В.І. Принципи навчання української мови як іноземної

Анотація. У статті проаналізовано принципи навчання української мови як іноземної, що є складниками лінгводидактичної основи формування українськомовної комунікативної компетентності іноземних студентів. Визначено, що навчання української мови інокомунікантів регулюють загальнодидактичними та лінгводидактичними принципами, які забезпечують формування гармонійної вторинної мовної особистості. Побудова системи навчання української мови вимагає опори на часткові методичні принципи, що регулюють мовленнєву діяльність студентів-іноземців в умовах паралельного існування рідної мови та засвоєння іноземної (української) мови.

Ключові слова: лінгводидактика, українська мова як іноземна, принципи навчання, іноземні студенти.

Костошко В.И. Принципы обучения украинскому языку как иностранному

Аннотация. В статье проанализированы принципы обучения украинскому языку как иностранному, что является составляющими лингводидактической основы формирования украиноязычной коммуникативной компетентности иностранных студентов. Определено, что обучение УКИ инокомунікантов регулируются общедидактическими и лингводидактическими принципами, которые обеспечивают формирование гармоничной вторичной языковой личности. Построение системы обучения украинскому языку требует опоры на частичные методические принципы, регулирующие речевую деятельность студентов-иностранцев в условиях параллельного существования родного языка и усвоение иностранного (украинского) языка.

Ключевые слова: лингводидактика, украинский язык как иностранный, принципы обучения, иностранные студенты.

Kostiushko V. Principles of teaching Ukrainian as a foreign language

Abstract. The article analyzes the principles of teaching the Ukrainian language as a foreign one which are the components of the lingvodidactic basis for the formation of foreign students' Ukrainian-speaking communicative competence. It has been determined that the teaching of the Ukrainian language of non-communicants is regulated by the general-didactic and linguodidactic principles that ensure the formation of a harmonious secondary linguistic personality. In addition, the Ukrainian language learning system requires reliance on partial methodological principles governing the speech activity of foreign students in the conditions of the parallel existence of the native language and the acquisition of a foreign one (Ukrainian).

Key words: language teaching methodology, Ukrainian as a foreign language, principles of teaching, foreign students.

УДК811.161.2=162.1'246.2'27

ОПРАЦЮВАННЯ СИНОНІМІЧНИХ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ НОМІНАЦІЙ ПРИ НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Кучеренко О. Ф., кандидат філологічних наук, доцент

Постановка проблеми. Конкретні лінгвістичні питання навчання термінології іноземних слухачів виявляються надзвичайно актуальними під час практичного використання української наукової мови. Сучасні наукові мови архітектури та будівництва обслуговують нагальні потреби зазначених галузей діяльності й потребують повсякчасного аналізу щодо фіксування і активного застосування термінологічних одиниць у кожній із згаданих термінологічних систем. Надзвичайно важливим аспектом дослідження конкретного термінологічного матеріалу вбачаємо аналіз уживаних синонімічних термінологічних одиниць архітектури та будівництва.

Актуальність нашої розвідки й зумовлена нагальними практичними потребами якісного теоретичного та практичного дослідження української наукової мови архітектури та будівництва, яка опановується іноземними слухачами на різних етапах навчання.

Мета та завдання. Проаналізувати особливості використання деяких термінологічних номінацій у наукових мовах кожної із наведених наукових дисциплін (архітектура та будівництво) та застосовувані у їх складі лексичні мовні засоби української загальнонавчаної мови.

Аналіз останніх досліджень з проблематики роботи. З метою ґрунтовного аналізу практичного термінологічного матеріалу зазначених галузей звернімося до основних положень теоретичних праць українських термінологів. Багатьма вітчизняними дослідниками порушуються нагальні проблеми вивчення національних наукових мов загалом, та конкретних термінологічних систем і відповідних мовних засобів зокрема. Активна